

CENTRALE VEILIGHEIDSDIENST

No.B.X.21139.

Bijlage: 1.

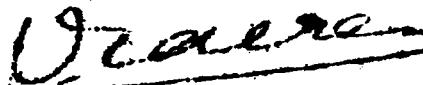
Dict.:XI. Typ.:TZ.

Onderwerp: Overzicht No.8.

's-Gravenhage, 17 September 1947.
Javastraat 68.
Tel.182730.

Hierbij heb ik de eer U een exemplaar aan te bieden van
Overzicht No.8 van mijn Dienst, afgesloten per 1 September 1947.

HET HOOFD VAN DE CENTRALE
VEILIGHEIDSDIENST
Namens deze:

L.L.van Laere.

AAN: Alle Politieverbindingen.

CENTRALE VEILIGHEIDSDIENST.

Overzicht No.8.

1947.

I N H O U D.

I.	Communistische Partij Nederland	blz. 1.
II.	Revolutionnair-Communistische Partij	blz. 4.
III.	"Vlankamp 1947"	blz. 7.
IV.	De "Oude S.D.A.P."	blz. 13.
V.	Voorlichting aan gewetensbezwaarden tegen de militaire dienst	blz. 15.
VI.	Bakkersstaking en conflict bij de Hoogovens	blz. 16.
VII.	Indonesië	blz. 18.
VIII.	Overzicht der stakingen over Augustus 1947	blz. 21.

I. COMMUNISTISCHE PARTIJ NEDERLAND:

Het falen van haar actie tegen het regeringsbeleid inzake Indonesië dwong de C.P.N. en de E.V.C. een vreemde sprong te maken. De communistische leiders in partij en vakcentrale poogden hun ommiskerbare nederlaag achteraf te verdoezelen door, na de mislukte agitatie voor een algemeen staking, te beweren, dat het nimmer in de bedoeling had gelegen zo'n algemene staking te proclameren. De betekenis van deze nederlaag mag niet worden onderschat. Het is de communistische leiders ook bij de verdere ontwikkeling van het Indonesische conflict duidelijk geworden, dat hun propaganda geenszins in staat bleek de brede massa te beroeren. Herhaaldelijk hebben communistische woordvoerders ook in de afgelopen maand geklaagd over "lauwe stemming" en gebrek aan publieke belangstelling.

De bakkersstaking, welke geheel buiten de sfeer der internationale politiek lag, werd in "De Waarheid" aangegrepen om er desondanks politieke munt uit te slaan. Het feit evenwel, dat bijvoorbeeld de gehele hoofdstedelijke pers, met uitzondering van "De Waarheid", deze staking afkeurde, betekende voor de bakkerspatroons een morele nederlaag. Hoe was de bijval van het communistische kamp te verklaren? Men ging daar kennelijk uit van het standpunt, dat het ijzer gesmeed moest worden als het heet was. In de bakkersstaking zagen de communistische leiders zulk een gloeiend ijzer; dat zij ijlings tot een scherp wapen tegen de Regering-Beel wilden smeden. Zij grepen deze uiting van ontevredenheid aan om hun actie te verhefven.

Men ging in de kringen der C.P.N. uit van de gedachten-gang, dat, wanneer de arbeider geen brood zou krijgen, hij evenmin meer zou willen werken. Zo zou, onvoorzien, de algemene staking toch nog bewaarheid worden. De hoofdredacteur van "De Waarheid", de heer A.J. Koejemans, wakte in een aantal artikelen de arbeidende bevolking van Amsterdam op aan de zijde van de bakkerspatroons te gaan staan, teneinde door middel van deze samenwerking meer activiteit tegen het regeringsbeleid te kunnen ontplooiën. Zo wees A.J.K. in zijn artikel "Het brood van de plank" op de moeilijkheden, welke voor de werkende bevolking als gevolg van deze staking zouden rijzen. Hij maande zijn lezers aan niet op de bakkerspatroons te mopperen, want: "Mopperen moet men alleen tegen de Regering-Beel. Tegen haar moet men strijden samen met de middenstanders, omdat zij noch deze, noch de arbeidende klasse voldoende ruimte tot leven laat".

Volkomen in de lijn van dit opportunistische betoog, werd weer eens de noodzakelijkheid van de formatie van een eenheidsfront van de arbeidende klasse en de middenstand beploet.

Kenschetsend voor de achtergrond van deze Waarheid-actie bleek het opschrift van een artikel in de gelijknamige communistische courant, luidend: "Mansholt verhoogde het subsidie op patentmeel om de oorlogskosten van Jonkman te dekken".

Toch bleken de Amsterdamse arbeiders - en niet alleen zij - over meer werkelijkheidszin te beschikken dan de politieke hoofdredactie van "De Waarheid". Zij sloegen de raadgevingen van de heer Koejemans in de wind.

Het feit, dat de communistische partijleiding reikhalzend blijft uitzien naar bedrijfsonrust, is een aanwijzing, dat men aan onverschillig welk arbeidsgeschil wil aanhaken; teneinde de aangekondigde "kettingreactie" van stakingen te kunnen laten volgen. De communistische woordvoerders - en met hen de E.V.C.-kopstukken - hebben na het uitblijven van een algemene landelijke staking hun voorkeur geuit voor een zogenaamde stakings-guerilla. Daarbij moet de onrust zonder ophouden nu eens hier, dan daar de kop opsteken. De beduchtigheid, dat de overheid zo nodig krachtig zou toeslaan ter beveiliging van de openbare orde en rust hier te lande, heeft de leiders van extremistisch-politieke huize onmiskenbaar kopschuw gemaakt. Maar behalve deze aarzeling waren er nog andere oorzaken voor het fiasco van C.P.N., E.V.C. en dergelijke aan te wijzen. Het standpunt van het bestuur van het Nederlands Verbond van Vakverenigingen, dat een politieke dwangstaking in geen enkel opzicht bevorderlijk kon zijn aan het streven om het (Indonesisch) conflict zo snel mogelijk te beëindigen, sloeg een grote verwachting de bodem in. Mekkend en wrokkend heeft men in de kringen van C.P.N. en E.V.C. gesproken over "het verraad van het N.V.V.". Een derde oorzaak was de moeilijkheid om in de Nederlandse havensteden - kwetsbare plaatsen in de nationale economie - de arbeiders strijdvaardig te maken voor andere dan sociale eisen. In de Amsterdamse haven werd zulks gedemonstreerd met het volgende voorbeeld:

De S.H.B.-arbeiders (losse werkrachten van de samenwerkende havenbedrijven) hadden in Juli 11., om aan hun speciale maatschappelijke eisen kracht bij te zetten, een staking geproclameerd, welke na twee dagen weer moest worden opgeheven, omdat zij in de strijd geen steun van de vaste arbeiders in de hoofdstedelijke haven ondervonden. Een later conflict in de Amsterdamse haven kon evenmin worden uitgebreid. De aanleiding was aanvankelijk een ontslagkwestie. Toen het aan een S.H.B.-arbeider verleende ontslag enige uren later werd ingetrokken, eisten de stakers uitbetaling van de uren, gedurende welke zij het werk hadden neergeloopt. De werkgevers wezen dit verzoek af. Op 4 Augustus kwam door middel van stemming ook aan dit geschil, dat 28 Juli was ontstaan, een einde. Ook hier hadden de vaste havenarbeiders zich afzijdig gehouden.

Deze havenconflicten waren, zoals bleek, geenszins ontstaan uit een revolutionair élan. Zij waren in de befaamde "ketting" niet meer dan ontijdig gebroken schakels.

Het economisch congres, dat de C.P.N. op 13 en 14 September a.s. in Den Haag zal houden en waar, zoals bekend, het Nationale Welvaartsplan van de Partij zal worden besproken, wordt door de communistische leiders zeer hoog aangeslagen. "Dit congres", aldus de secretaris van het district Den Haag van de C.P.N., Willem van LOON, "zal moeten worden een uitspraak van de arbeidersklasse van ons land over de richtlijnen van ons Partijbestuur tot economisch herstel van Nederland. Op dit congres, dat wordt gehouden onder leiding van onze kamerfracties, zullen de workers uit de mijnen, van de hoogovens, de scheepvaartlijnen, van het platteland enz. zich moeten beraden over ons "Welvaartsplan". Dezelfde functionaris sprak in zijn toelichting mede over de grote politieke waarde van dit Haagse congres. Deelnemers zullen "bij voorkeur moeten zijn bedrijfs-

arbeiders, die geen lid zijn van onze partij en die wij middels dit congres zullen overtuigen van de juistheid van onze politiek". Alle bedrijfsgroepen werden met het oog daarop aangespoord om in de werkplaatsen propaganda voor deelneming eraan te maken. De C.P.N. zou voorts brochures, speciaal gewijd aan het Welvaartsplan, in massa gaan verspreiden onder de werkers.

• Bedoelde samenkomst, welke in de Haagse Dierentuin tijdens een weekeinde zal plaats vinden, wordt door de organisatoren "van zeer brede opzet" genoemd. Officiële personen, vooraanstaande figuren uit het economisch leven en buitenlandse gasten, zijn uitgenodigd om het bij te wonen. Het district Den Haag van de C.P.N. kreeg de opdracht dit congres te organiseren.

De papieren oorlog tegen de Regering-Boel is in Augustus, alle papiernood ten spijt, voortgezet, niet het minst door de C.P.N. en haar proselieten. Hier- en derwaarts in den lande heeft o.a. de Nederlandse Vrouwen Beweging, dat beduidende onderdeel van de communistische propaganda-machine, pamfletten verspreid, waarin stelling is genomen tegen de gewapende strijd in Indonesië en waarin de bekende communistische desiderata inzake onmiddellijke terugtrekking der Nederlandse troepen o.d. nogmaals naar voren zijn gebracht.

De C.P.N. bleef zich in vele harer geledingen intensief met de Indonesische kwestie bezig houden. Ziehier een staaltje van haar grote beweeglijkheid ten deze:

Een plaatselijke afdeling der C.P.N. van een middengemeente in het centrum des lands richtte zich in een brief tot de leden der Vereniging Nederland-Indonesië en met doel en streven sympathiserende verenigingen aldaar.

De algemeen en politiek secretaris van het C.P.N.-afdelings-bestuur verklaarde in bedoeld schrijven, dat men ter plaatse wilde komen tot stichting van een Aktie-Comité tegen het geweld in Indonesië. Onbekend zijnde met de leden der vereniging Nederland-Indonesië woonachtig in de betreffende gemeente, had het C.P.N.-afdelings-bestuur zich gewend tot het bestuur van deze vereniging, dat de vereiste inlichtingen verstrekke, blijkens bedoelde brief van de communistische partijfunctionaris.

Hoewel wij het initiatief in deze belangrijke aangelegenheid namen, zo werd verder verklaard, houdt zulks geenszins in, dat wij ook verder de leiding aan ons wensden te trekken. Integendeel domineerde alleen het doel om ter plaatse een massale protestvergadering te organiseren, waarbij alle persoonlijke en andere gevoeligheden ter zijde gesteld behoorden te worden. Namens het C.P.N.-afdelings-bestuur onderschreef de opsteller van het rondschriven voorts nog de mening der vereniging Nederland-Indonesië, dat het Aktie-comité van zo breed mogelijke politieke en religieuze samenstelling zou moeten zijn, representerend de verschillende stromingen, welke in genoemde vereniging samenwerken. Van de zijde der C.P.N. werd verder nog verzocht om door persoonlijk contact zo mogelijk bevriende organisaties te bewegen zich achter deze actie te willen scharen.

"Onzerzijds", zo luidde een passage uit de brief van de plaatselijke C.P.N.-man letterlijk, "wordt op ander terrein hetzelfde betracht".

Uit deze actie blijkt, dat men zich in communistische kring zo nu en dan nog, wanneer zulks opportuun wordt geacht, de tactiek herinnert en toepast, welke de "Vrienden van de Waarheid" direct na Mei 1945 propageerden, n.l. zo breed mogelijke samenwerking met andersdenkenden (ten bevordering van de communistische partijbelangen).

In "Op de plaats....rust!" een gestencilde uitgave van het Algemeen Nederlands Jeugd Verbond (A.N.J.V.), welke om de andere week verschijnt, wordt in het kielzog van de Communistische Partij onder de militairen geageerd tegen de Regering. In het nummer van 3 Augustus 1947 uitte de redactie haar teleurstelling over het feit, dat het streven om de soldaten betere voorlichting te verschaffen en contact met hen te onderhouden onvoldoende wordt gesteund. Er is, zo wordt erkend, een contact met een vrij grote groep soldaten, maar dit staat in geen verhouding tot hetgeen het A.N.J.V. meent te kunnen bereiken. "Onze taak moet zijn", zo luidt het woordelijk, "in alle kazernes van Nederland "Op de plaats....rust!" te brengen en aan alle soldaten, wier adres in Indonesië wij te pakken kunnen krijgen, dit blad op te sturen". Als "strijdorganisatie van de Nederlandse democratische jeugd" wordt een enorme activiteit op alle fronten van het verbondsleven, maar zeker in de allereerste plaats verhoogde actie in het soldaten-contact-werk vereist. Verbondsleden worden aangespoord soldaten, vooral in de rimboe, te adopteren, waarbij gerept wordt over hun eenzaam en verlaten leven "onder noederdende omstandigheden, 14000 KM. ver van huis".

Besloten wordt met het volgende expeditie-advies en leetuurlijstje:

"Zorg dat alle soldaten die je maar kunt ontdekken, een A.N.J.V.-correspondentiemakker krijgen, die zo vaak als mogelijk is brieven en voorlichtingsmateriaal naar Indonesië stuurt. Dit, in 20 gram brieven (10 cent) met uitgeknipte kranten- en tijdschriften-knipsels (zonder witte randen, gewichtsbesparing!) uit: de "Een", "Op de plaats....rust!", "Vrij Nederland", "Vrije Katheder", "Voorwaarts", "Parool", "Waarheid" etc. Niet als drukwerk! Dit wordt onderschept !!!".

"De Waarheid" (14 Augustus 1947) meldde, dat het blad "Op de plaats....rust!" voor militairen is verboden.

II. REVOLUTIONNAIR-COMMUNISTISCHE PARTIJ.

In Trotskistische geschriften wordt tot in den treure het beginsel van de onvermijdelijke botsing der klassen verdoogd. Deze idée-fixe doorstroomt al evenzeer de jongste resolutie inzake Indonesië, welke 25 Juli j.l. door het Centraal

Comité der Revolutionnair-Communistische Partij werd geredigeerd. Het eerste deel, waarvan in het vorige maandoverzicht gewag werd gemaakt, gaf uiting aan de vurige hoop, dat de Indonesische volksmassa's zich in het verloop van de strijd een nieuwe leiding zouden kiezen, welke niet de verzoening met de "imperialisten", maar de bevrijding der Indonesische massa's beoogde. In het slotgedeelte van bedoelde resolutie, afgedrukt in "De Tribune" van 8 Augustus 1947, wordt front gemaakt tegen "de door de Regering zowel als door de P.v.d.A. en de C.P.N. gekweekte "vreedzame illusies". Wij zullen, aldus de opstellers, voor de bedoelingen van "oppositionelen" als van Heuven Goedhart, ernstig moeten waarschuwen en de P.v.d.A.-arbeiders opwekken, de burgerlijke elementen uit hun partij te verwijderen. De volgelingen van Trotsky beworen verder, dat de strijd voor een socialistische meerderheid, d.w.z. voor de breuk van de katholieke arbeiders met de K.V.P., ten zeerste zal worden bevorderd door de val van de Regering-Beel, mits de arbeiders in de P.v.d.A. maar besluiten "de P.v.d.A.-ministers" uit de Regering terug te roepen. De gang der gebeurtenissen duidt er evenwel niet op, dat zulk een advies wordt opgevolgd. Voor de C.P.N.-leiders heeft de onderhavige resolutie slechts blaam in petto. Om haar arbeiders-aanhang niet te verliezen zou de C.P.N. zich tegen de koloniale oorlog uitgesproken hebben. Zij gaat daarbij uit van de "Koninklijke rode", van de "noodzaak Indonesië niet te verliezen" enz., daarmee, volgens de resolutie van het Centraal Comité der R.C.P., opnieuw de massa's vergiftigend met sociaal-chauvinisme en de weg voorbereidend voor eigen capitulatie. Toch heeft de C.P.N., blijkens dit tijdschrift van haar rivale, haar autoriteit onder de Nederlandse werkers "ongetwijfeld buitengewoon vergroot", doordat zij zich tegen de oorlog heeft uitgesproken. In de wolken is "De Tribune" zelfs over het zogenaamde boycotbesluit door de E.V.C. genomen. De opstellers van de resolutie achten het buiten twijfel, dat hier met medeweten der C.P.N.-leiding werd gehandeld. Welke overwegingen de E.V.C.-leiding bij het nemen van dit besluit ook heeft mogen laten gelden, revolutionnaire arbeiders kunnen de boycot slechts met alle warmte toejuichen. "Het desbetreffende besluit is ongetwijfeld het belangrijkste, ooit door een Nederlandse vakbeweging genomen". Het wordt de taak der R.C.P. en van elk lid der partij genoemd, de beste verdedigers en de beste uitvoerders der boycot te zijn. Ook hier steken deze loftuitingen en opwekkingen alleen maar als grote woorden af tegen het geringe resultaat, dat de stakings- en boycot-aankondigingen tot dusverre hebben opgeleverd. Om tastbare resultaten is het echter de Trotskisten voorshands blijkbaar niet te doen. Als numeriek kleine revolutionnaire groep vraagt de agitatie om der wille van de agitatie nog steeds haar volle aandacht. Deze "Geist, der stets verneint" wijst bij-voorbaat iedere verantwoordelijkheid voor de gang van zaken in de "bourgeois"-maatschappij van de hand. Er geldt slechts één leuzo: oppositie tegen alles en allen. Ook de IVO Internationale heeft op lange termijn vanzelfsprekend reële doelstellingen en oogmerken. Vorig jaar toonden bijvoorbeeld haar voorgangers intensieve belangstelling voor het koloniaal probleem. In het najaar van 1946 werden door de Trotskistische theoretici op internationale grondslag richtlijnen uitgestippeld ter bestrijding van het "koloniale imperialisme". De R.C.P. handelt als Nederlandse sectie van de IVO Internationale buiten kijf overeenkomstig godragslijnen, welke het Internationaal

Secretariaat destijds heeft aangegeven. Uit die gezichtshoek bekeken is de onverminderd grote aandacht welke de R.C.P. aan Indonesië besteedt reeds voldoende verklaard. Daar vinden de Trotskisten een arbeidsveld, waarop ze hun lusten als geroepen onruststokers volop kunnen botvieren. Zij hebben de handen vrij, in tegenstelling met andere extremisten, die, gelijk de C.P.N., meer zorg aan hun legaal karakter moeten besteden. De volstrekt afwijzende instelling der Trotskisten ten opzichte van de kapitalistische, verburgerlijkte maatschappij, leidt er toe, dat zij, wars van ieder verantwoordelijkheidsbetoon, als agitatoren-pursang kunnen fulmineren.

Hoe zij zich ten-deze gedragen, blijkt o.m. uit hierna volgende passages, ontleend aan de boven aangeduide resolutie van het Centraal Comité der R.C.P.:

"De Nederlandse arbeiders mogen, willen zij ernstige nederlagen voorkomen, onder geen voorwaarde medewerken aan de onderdrukkingsoorlog tegen de Republiek. Wanneer zowel de communistische als de socialistische arbeiders tot buiten-parlementaire actie overgaan, zal het de Regering onmogelijk worden haar reactionnaire oorlog voort te zetten".

Afgezien van deze niet nader omschreven buiten-parlementaire actie geven de redacteurs der resolutie van 25 Juli 1947 zich over aan de volgende bespiegeling:

"In onze resolutie van October 1946 hebben wij er op gewezen, dat Nederland, als gevolg van het wegvallen van Indonesië als uitbuitingsobject voor de bourgeoisie en de noodzaak voor de bezitters een koloniale oorlog te voeren tegen de wil der massa's en op kosten van de aan de rand van het pauperisme levende massa's, zich in een objectief revolutionnaire situatie bevindt. Ook subjectief rijpen de voorwaarden voor een revolutionnaire situatie snel. De massa's zijn noch bereid te vechten, noch bereid offers te brengen voor de koloniale oorlog. De belangrijkheid der revolutionnaire partij is daarmee tot haar maximum gestegen. Proletarische of imperialistische overwinning, een andere uitweg is er niet".

Zo is de R.C.P. als geestelijke spruit van de oratorische revolutionnaire Leon Trotsky vanzelfsprekend weer op het stokpaard van de onverzoenlijke tegenstelling der klassen geklauterd. De recente stakingen in Frankrijk (Renault) en België hebben echter aangetoond, dat vele arbeiders onder de druk der huidige economische moeilijkheden toch ontvankelijk bleken voor een défaitisme ad absurdum, zoals de Trotskisten het verbreiden. Dat is begrijpelijk, omdat de compromissen-politiek, waaraan de communisten zich om staatsraison mede onderwierpen, velen aanstoot heeft gegeven. Van het onbehagen, hieruit ontstaan, wisten de propagandisten der IVE Internationale handig gebruik te maken.

Een ander facet van de kwestie-Indonesië werd enkele weken daarna in het weekblad van de Revolutionnaire-Communistische Partij belicht (zie "De Tribune" d.d. 23 Augustus 1947). Het is een vervolg op de eerder gereleveerde protesttelegrammen, welke James P. Cannon, secretaris van de Amerikaanse "Socialist Workers Party" op 24 Juli 1947 onderscheidenlijk verzond aan

President Truman en aan Dr. E. N. van Kleffens, de Nederlandse ambassadeur te Washington. "De Tribune" drukte in bovenvermelde aflevering de tekst van twee brieven af, respectievelijk afkomstig van de Assistent-Secretaris Norman Armour namens het Secretariaat van Staat aan Cannon gericht en diens antwoord daarop. Uit deze correspondentie, aldus het blad, blijkt duidelijk, dat de regering der Verenigde Staten aan de kant der Nederlandse Regering staat in de koloniale oorlog tegen Indonesië. Letterlijk commenteerde "De Tribune" dan: "Ook de Amerikaanse imperialisten hebben belang bij de onderdrukking van Indonesië. Tegenover dit eenheidsfront der onderdrukkers groeit het internationale eenheidsfront der arbeiders. Met vreugde kunnen wij melden, dat de vakbond van haven- en scheepsarbeiders in de V.S. zijn leden het advies heeft gegeven, te weigeren schepen met oorlogsmateriaal voor de Nederlanders in Indonesië te bemannen of te laden". Volgens "De Tribune" heeft de Socialist Workers Party vooral onder de zeelieden een zeer belangrijke invloed.

Cannon sprak in zijn antwoordschrijven op de brief van Norman Armour over "een platte weigering door President Truman en het Staatsdepartement de teruggave-bepalingen onder leen- en-pacht uit te voeren". Als de teruggave-bepalingen niet van toepassing zijn in het geval van deze flagrante schending van de rechten van het Indonesische volk op onafhankelijkheid, van hun eisen op vrijheid van kolonialisme en elke andere tyrannieke overheersing, op vrijheid van vrees, enz., wanneer zijn deze bepalingen dan wel van toepassing? aldus een wedervraag van James Cannon.

III. VLAMKAMP 1947.

Het derde Vlamkamp sedert het jaar der bevrijding werd te Junne in de gemeente Ommen van 19 Juli tot en met 7 Augustus j.l. gehouden en door ongeveer 1600 personen bezocht. Onder auspiciën van "De Vlam", socialistisch weekblad voor vrijheid en cultuur, waren onderscheidenlijk 300 jongelui (van gemiddeld 19 jaar) present in het jongerenkamp. Een oven groot aantal deelnemers vulde het kaderkamp. Het derde, het z.g. familiekamp, spande numeriek de kroon met duizend ouders, kinderen e.a., die zich in dit bosch- en haideland verzamelden.

De algemene leider, Tom Rot uit Amsterdam, deelde bij de opening van het kamp mede, dat de Burgemeester van Antwerpen als gast enige dagen in het jeugdkamp had vertoefd. Andere vertegenwoordigers, resp. uit België, Engeland, Amerika en Egypte, alsmede enige studenten uit Praag, hadden als gasten eveneens van hun belangstelling blijk gegeven.

Organisatorisch bleek er veel werk te zijn verzot met bevredigend technisch resultaat. De warme- en broodmaaltijden werden verzorgd door het te Hossem gelegen kamp voor politieke gevangenen. Het kamppersoneel zou aanvankelijk gowolgerd hebben eten te bereiden voor "communisten". Eerst nadat aan deze lieden zou zijn medegedeeld, dat het Vlamkamp niets met de communisten te maken had, wijl de deelnemers S.D.A.P.-ers

waren, werd medewerking verleend aan de voedselverstrekking. De bevolking van Ommen bleek overigens zeer gekant tegen de Vlamkampers, die er haars inziens te luchtig gekleed bij liepen en die men eveneens voor communisten versleet.

Binnen het beperkte bestek van dit overzicht is het slechts mogelijk de hoofdlijnen van de voornaamste voordrachten en gedachtenwisselingen weer te geven. Uit de onderlinge discussies der deelnemers trad een revolutionnaire socialistische gezindheid aan den dag, welke echter - zulks ter voorkoming van misverstand bij de lezers van dit overzicht - geen partij-karakter droeg. Het hoor- en wederhoor werd, vooral in de aller aandacht hebbende Indonesische kwestie, over het algemeen onbevangen toegepast. Op socialistisch beginsel gefundeerde critiek, o.a. aan het adres der communisten, verleende ondanks de extreme standpunten, door een aantal woordvoerders verdedigd, aan het geheel het aanzien van een vrije tribune. Blijkbaar lag het niet in de bedoeling om het Vlamkamp naar buiten een politiek-demonstratief karakter te verlenen. Uit de veelheid der referaten en discussies volgen thans enige samenvattingen.

DE KWESTIE INDONESIË.

Juist de politieke actie der Nederlandse troepen in Indonesië, luttelo dagen voor de aanvang van dit Vlamkamp begonnen, gaf deze toch al dramatische materie een hevige geladenheid. Jef Last merkte tijdens een zijner uiteenzettingen voor kaderleden van "De Vlam" op, dat deze kampweek in dienst moest staan van de strijd, welke gevoerd zou worden tegen de oorlog in Indonesië.

Rechtstreeks gewijd aan het Indonesische probleem waren een lezing van Jef Last, gehouden voor het algemene kamp, benevens drie referaten voor het kaderkamp, resp. uitgesproken door Jef Last, door Jac. de Kadt en bij ontstentenis van Soenito, door Mr. B. van Tijn. Alle inleiders veroordeelden als socialist ten de gewapende tussenkomst in Indonesië, doch de waardering van dit trio voor de politieke houding van de Partij van de Arbeid ten deze liep uiteen van "volstrekte verwerping" tot "begrip voor de moeilijke omstandigheden".

"Wel worden", aldus Last in zijn eerste inleiding, gehouden op Zondag 27 Juli 1947, "door militairen uit Indonesië brieven geschreven, waarin getracht wordt ons aan het twijfelen te brengen door hun mededelingen over sluipmoord, brandstichtingen, ontvoeringen enz. en wordt vermeld, dat het er in het algemeen een "rotzooi" is, maar deze militairen worden zeer eenzijdig voorgelicht en hun wordt haat tegen de Indonesiërs ingeprint. Het is", zo betoogde Last, "inderdaad waar, dat er groepen in Indonesië zijn, die zich schuldig maken aan rampok-partijen".

Volgens inleider zouden zulke ongerechtigheden, welke de revolutie met zich brengt, op den duur wel verdwijnen. Het feit, dat grensoverschrijdingen niet ophielden en moorden gepleegd werden, achtte Jef Last zeer begrijpelijk, omdat "de demarcatielijnen eenzijdig door de Nederlanders zijn vastgesteld, zonder hierover overleg te plegen met de Republiek". De referent sprak

verder over het koloniale winstbejag. "Dat de Nederlandse kolonisatie zo slecht was, kunnen we niet zeggen", aldus spreker. De economische opbouw zat echter vast aan de politiek van het batig saldo, zulks ten koste van de Indonesiërs. De Indonesiërs werden 2 tot 3 maal zo zwaar door de belastingheffing getroffen als de in Indië verblijvende Europeanen. Daarenboven waren de Indonesiërs strafbaar als zij het stakingsrecht wilden hanteren. Volgens inleider was Indonesië een politiestaat, waarvan het gezag in handen van de Nederlanders berustte. In de loop der tijden werd een leger van duizenden spionnen betaald, dat echter, zo zeide spreker, niet heeft kunnen verhinderen, dat de nationalistische beweging groeide.

Jef Last verwees naar de kampen (Boven-Digoel), waarin men zonder verhoor of rapport door de politie werd opgesloten. Onderwijs en geneeskundige verzorging, waarop Nederland trots is, konden niet verhinderen, dat 95% van de bevolking nog analphabeet is en dat Indië het land is, waar per hoofd der bevolking het kleinste aantal doktoren ter wereld is.

Inleider zeide, dat de Indonesiërs, ondanks hun drang naar vrijheid, reeds vergeaande concessies aan de Nederlanders gedaan en zelfs de Nederlandse souvereiniteit aanvaard hadden. In 1939 werd de instelling van het Indonesische parlement geweigerd. De rede van de Koningin in 1942 kwam dan ook rijkelijk laat. De toezeggingen er in gedaan worden, aldus Jef Last, na de oorlog niet nagekomen. Deze beloften zijn jaar in jaar uit, slepende gehouden, terwijl de Nederlandse Regering haar leger opbouwde tot honderdduizend man en de Indonesiërs de wapenen poogde te onthouden. De door de Republiek verworpen gemengde gendarmerie zou een (Nederlandse) sterke arm in Indonesië zijn, welke b.v. bij stakingen, dwang zou kunnen uitoefenen op de arbeiders. Volgens Last, waren het laatste jaar minstens 20.000 tot 25.000 mensen over de kling gejaagd en gedood. "Het is voorgevallen, dat de Nederlanders in een bepaalde zaak geen schuldige konden vinden. Zij lieten dan twee aangewezen Indonesiërs met elkaar vechten. Hij die verloor werd gedood. Dit werd uitgevoerd door het huidige leger". Toch zeide Jef Last de politieke actie, welke thans plaats vond onder medeverantwoordelijkheid van zich noemende sociaal-democratische ministers, veel erger te vinden. Door de reactie wordt de kwestie Indonesië samengebracht met het streven van Rusland om onrust te verwekken. Deze reactie zou er, wanneer in Nederland stakingen zouden uitbreken door of vanwege de E.V.C., dadelijk bij zijn om ze als communistische hoibel de kop in te drukken.

Aan het slot botoogde Jef Last: "Wij moeten artikelen vertalen en naar die bladen in het buitenland zenden, welke tegen de huidige gang van zaken in Indonesië ageren". Tevens diende "De Vlam" de massa's in de bedrijven er van te doordringen, dat de oorlog in Indonesië, catastrofaal is en zo spoedig mogelijk beëindigd moet worden.

Bij de hierna volgende discussie achtte een luisteraar de rede van Jef Last veel te slap. De strijd tussen socialist en onderling moest plaats maken voor het handelen als één man. Een ander adviseerde de grootst mogelijke samenwerking met de C.P.N., doch, zo voegde hij er aan toe, de socialist

moesten zelf de teugels in handen houden. Een derde man beval cellenactie aan, "omdat hier geen heren in jacquet, maar arbeiders moeten strijden". Jef Last antwoordde o.m., dat hij stellig heel anders gesproken zou hebben voor een vergadering van stakers dan voor de hier verzamelde "cursisten". Ook hij was voor een krachten-bundeling van alle socialistten. Stakingen dienden het geweld in Indonesië tot staan te brengen. De inzet moest zijn "het afzetten van alle socialistische ministers, daar deze op het moment, dat zij oorlog toestonden, geen socialist meer waren".

Jac. de Kadt zeide in zijn referaat, op 28 Juli j.l. voor het kaderkamp te Junne gehouden, dat de Republikeinen z.i. hun strijd zelf moesten voeren, daar hulp uit Nederland niet in voldoende mate kon worden verwacht. In de Republiek waren vele dingen, welke niet deugden. Djogjakarta was o.a. zeer onwillig tegenover Linggadjati, daar de Republiek iets anders wilde. Nederland concentreerde alle krachten om tot verwezenlijking van Linggadjati te geraken, doch twee maanden na de ondertekening moest Nederland verklaren, dat men nog niets was opgeschoten. Wilde de Republiek nog wel samenwerking of werd het hier "pest-terij", zo had spreker zich gevraagd.

De Kadt beval tenslotte een zo breed mogelijke actie aan om tot arbitrage in de Indonesische kwestie te komen.

Bij de gedachtenwisseling vroeg Dr. J.M.E.M.A. Zonnenberg of de oppositie in de P.v.d.A. niet moest overwegen contact met de Labour- "rebellens" in Engeland te gaan opnemen. Door tussenkomst van deze groep zou men arbitrage bij de Veiligheidsraad kunnen bepleiten. Inleider verwachtte daar weinig resultaat van aangezien het hier uitsluitend een Nederlandse zaak betrof, welke door Nederland moest worden opgelost.

Kees Uitenbogaard, Rotterdam, wakte op tot staking. Het laden van munitie en ander oorlogsmateriaal diende geweigerd te worden. Hier lag een taak voor de socialistten.

Op 1 Augustus 1947 sprak Mr. B. van Tijn, evenals Jef Last vast medewerker van "De Vlam", in het kaderkamp op zijn beurt over "De kwestie Indonesië". Hij gispte de oorlogszuchtige stemming, welke reeds vóór de politieke actie in Nederlandse leidinggevende kringen te Batavia zou hebben geheerst. De houding van de P.v.d.A. was in haar resolutie van 16 Juli 1947 niet krachtig genoeg geweest. In die dagen toonden de socialistten, volgens inleider, geen zelfvertrouwen te bezitten. "Rijks-eenheid" daarentegen ontplooidde activiteit. De Regering werd steeds meer bevreesd voor het comité "Handhaving Rijks-eenheid". Mr. van Tijn achtte het een ernstige tekortkoming van de Nederlandse politiek, dat de Regering, in plaats van contact te zoeken met de socialistten, contact zocht met "Rijks-eenheid". In Juni 1946 hadden de socialistische ministers de portefeuilles op tafel moeten leggen. In Juni 1947 heeft men Sjahrir laten vallen en alsnog de hoop gekoesterd Sjarifoeddin en zijn volgelingen te overtuigen, dat bijlogging van de onenigheid noodzakelijk was. Inleider laakte de houding van Dr. Van Mook, die concessies,

door de Indonesiërs gedaan, vaak ter zijde zou hebben geschoven. Hij besloot met de eis, "dat het vuren zou worden gestaakt ten spijt van alle Romme's, die er te vinden zijn".

Jef Last heeft ten overvloede over Indonesië ook in het Algemeen Vlamkamp nog gesproken op Zondag, 3 Augustus j.l. In afwijking met de zienswijze van Jac. de Kadt toonde hij een pro-Republikeinse visie op het conflict. Hij bestreed de bewering, dat de onafhankelijkheidsdrang een Japans product was. Reeds in 1912 werd de eerste nationalistische organisatie gesticht. Sneevliet was één der oprichters en werd deswege uit Indië verbannen. In 1918 werden aan Indië vele beloften gedaan, toen een revolutionaire golf over de wereld sloeg. Het was bij beloften gebloven. Volgens Last is Van Mook een anti-socialist en Minister Jonkman vaart in het kielzog van de kapitalistische combinatie Romme-van der Goes van Naters.

"In de laatst gehouden ministerraad dreigde Minister Beel met zijn hele fractie te zullen aftreden, indien één van de ministers zich zou uitspreken tegen de politieke actie", zo sprak deze inleider verder, om dan de vraag te stellen:

"Wat zijn wij eigenlijk voor socialisten, wanneer wij geen internationale socialisten zijn? Kijk niet naar het belang van land of anderen, doch doe wat je als socialist moet doen, wanneer vrije volken worden verdrukt en wij met hen moeten strijden tegen het kapitalisme".

Frits Kief, redacteur van "De Vlam", koos voor het algemene kamp tot onderwerp "Het fascisme anno 1947". Daarover te spreken was merkwaardig maar noodzakelijk, zo verklaarde hij in een betoog, dat tot strekking had, "dat het fascistische gevaar niet in Duitsland dreigt, doch op die plaatsen, waar de in de toekomst te verwachten crises haar hooftepunt zullen vinden". Volgens referent zou een economische crisis zich het eerst in Amerika openbaren en in verband daarmee wees Kief op de wetten tegen stakingen en vakbeweging, uitvaardigd in de Ver. Staten. Hier schuilt dan ook het komende fascistische gevaar. Ook in Nederland is het aanwezig, hetgeen volgens spreker afgeleid kan worden uit de brieven van onze militairen in Indonesië. "Rondom ons heen geeft het fascisme de toon aan en het wordt voortgedragen door Mr. Kortenhorst, Prof. Romme, Arnold Meijer en anderen".

"Ons socialisten wordt", aldus Frits Kief, "verweten, dat wij de haat propagieren. De haat en het fascistische gevaar schuilen echter in de K.V.P. en het is niet toevallig, dat dit zich uit in haar Indonesische politiek. Onder het mom van bestrijding van het communistische gevaar zou men proboren het fascisme te doen opleven. Zelfs in de Regering-Gerbrandy worden in London voorbereidingen getroffen om Nederland na de bevrijding in een autocratische staat te brengen. Verwondert ons dit als wij weten, dat Ir. van Schaik en Generaal Kruls behoorden tot de leden van Zwart Front? Het fascisme kan", zo besloot Kief, "alleen bestreden worden, wanneer de socialisten van alle richtingen dynamisch weten op te treden. Is dit niet het geval dan zal binnen enkele jaren het fascisme door de macht van Romme, Kruls en anderen zegenvieren".

Hij verklaarde, dat in Rusland geen sprake was van democratie, tengevolge van communistische dictatuur. Ook de C.P.N., als instrument van Rusland, achtte deze inleider een gevaar voor de socialistten. "Als socialistten zullen wij geen instrument zijn voor de Russische imperialistische politiek".

Het merendeel der toehoorders van deze kader-bijeenkomst van het Vlamkamp bleek het met de laatste spreker eens te zijn. Tenslotte zij nog vermeld, dat het plan om Indonesische studenten tijdens dit kamp in nader contact te brengen met andere deelnemers, niet werd verwezenlijkt, waaraan de tijdsomstandigheden wel niet vreemd geweest zullen zijn.

IV. DE "OUDE S.D.A.P.".

Het Tweede Kamerlid N. PALAR, expert voor Indonesië, trad, zoals bekend, na de aanvang der Nederlandse politieke actie in zijn vaderland uit de gelederen der Partij van de Arbeid en stelde zijn mandaat ter beschikking. In "Het Vrije Volk" werd dit afscheid betreurd. Het blad hoopte, dat het slechts een kortstondige verwijdering tussen Palar en de Partij zou behoeven te zijn. Het riep de scheidende al bij voorbaat een tot weerziens toe. Blijkens "De Waarheid" is Palar medio Augustus op uitnodiging van Sjahrir naar de V.S. vertrokken om hem daar als adviseur ter zijde te staan. De critiek van de heer Palar gold in hoofdzaak de mede-verantwoordelijkheid van de P.v.d.A. voor het gewapend optreden van het Nederlandse leger in Indonesië. Sprekende op een protestvergadering van de vereniging "Nederland-Indonesië" tegen het regeringsbeleid terzake, maakte Palar de opmerking - "Het Parool" noemde het een verlossend woord - terug te verlangen naar de oude S.D.A.P. Het is begrijpelijk, dat de gedragslijn van de P.v.d.A. als regeringspartner, na de ingrijpende beslissing inzake het optreden in Indonesië, vooral verzet heeft uitgelokt in de linkervleugel der vroegere sociaal-democratische gelederen. Een bijzonder congres der P.v.d.A., dat zich half Augustus l.l. met deze interne crisis bezig hield, heeft voorzover het zich laat aanzien, een breuk voorkomen. Wel is er naderhand enig meningsverschil gerezen ten opzichte van de interpretatie ener resolutie, op genoemd congres aanvaard met betrekking tot de Indonesische kwestie. In hoeverre de "Oude S.D.A.P." - een bestaande doch kwijnende groepering van vroegere S.D.A.P.'ers, die zich met opzet buiten de P.v.d.A. hielden - invloed zou kunnen uitoefenen op de huidige gang van zaken, is nog niet te zeggen. Tenzij eventuele, belangrijke dissidenten uit de P.v.d.A. in die organisatie een leidende rol zouden willen vervullen, valt er geen politieke activiteit van enige betekenis uit die hoek te verwachten. Op deze groepering zal Palar, naar mag worden verondersteld, zeker niet hebben gedoeld, toen hij zijn verzuchting slaakte terug te verlangen naar de oude S.D.A.P. Diezelfde hang naar het doctrinaire socialisme kwam vooral in de laatste maanden scherp tot uiting in het weekblad "De Vlam". In die kring blijkt men echter weinig heil te zien in politieke scheurmakrij, mede getuigd op de uiteenzettingen in het jongste "Vlamkamp" gegeven. (Zie hiervoor elders in dit Overzicht). Voelbaar kan worden vastgesteld, dat het weekblad "De Vlam", na de onlangs doorgevoerde redactiewijziging en de uitbreiding van het aantal vaste medewerkers, spreekbuis is van de linkse stroming in de Partij van de Arbeid.

Indien de "Oude S.D.A.P.", als voorstandster van het marxistisch socialisme, over een vaardige politieke leiding zou hebben beschikt, zo zou dit tijdens de politieke crisis rond Indonesië zeker naar buiten hebben moeten blijken. Het ontbreken van enige agitatie van die kant zal ontevreden wel geen aanleiding geven in die richting naar een oplossing van hun bezwaren tegen de P.v.d.A. te zoeken. Na het geestdriftig gestemde oprichtingscongres van de "Oude S.D.A.P." in Juni 1946 te Utrecht (zie Overzichten No.12 - 1946 en No.4 - 1947) is vrijwel niets meer van haar vernomen. Uit haar recente historie zij hier niettemin het volgende vermeld:

Nadat de Sociaal Democratische Arbeiders Partij was opgegaan in de Partij van de Arbeid, bleven, naar mag worden aangenomen, ongeveer 40.000 leden politiek dakloos, of organiseerden zich anders dan de leiding der S.D.A.P. had aanbevolen. De voornaamste reden van de dissidenten was het loslaten van het marxistisch socialisme en de daarmee gopaard gaande klassenstrijd. De voorstanders van deze oude idealen voelden zich in de P.v.d.A. niet thuis en zo kwam het in de linkervlouw tot bewegingen, welke leidden naar een contact-zoeken met de Communisten dan wel tot vorming ener eigen groepering, in casu de zogenaamde "Oude S.D.A.P."

Door de C.P.N. werd bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1946 gepoogd munt te slaan uit de ontevredenheid der sociaaldemocraten door op haar lijsten plaatsen in te ruimen voor enige figuren uit die kring. Zodoende werden bijvoorbeeld in Amsterdam gekozen Isidore Hofstede en Hermine M.L. Heijermans, echtgenote van W.van Kouwen. De eerste bleef een onopvallend hoofdstedelijk raadslid, dat getrouwelijk meevaart in het communistische schuitje. Mevr. Heijermans, dochter van de bekende socialistische schrijver, verklaarde zich in November 1946 tijdens een raadszitting te Amsterdam niet langer verbonden te achten met de "Oude S.D.A.P." of met de C.P.N.. Zij zou, aldus haar toelichting, voortaan gaan optreden als vertegenwoordigster van de door haar gestichte "Bond van Kamerhuurders".

Bij andere gelegenheden is verwantschap geblokken tussen de "Oude S.D.A.P." en de C.P.N. Het dagblad "De Waarheid" stelde steeds haar kolommen beschikbaar voor berichten van de nieuwe politieke groep en het eerste nummer van "De Sociaal Democraat" (na drie nummers weer opgeheven) getuigde als orgaan van de "Oude S.D.A.P." van haar sympathie tegenover de communisten, blijkens het volgende citaat:

".....maar de leiders van laatstgenoemde partij (P.v.d.A.) hebben niets geleerd en niets vergeten, koppig volharden zij in hun anti-communistische gezindheid. De vraag rijst nu, hoe de Oude S.D.A.P. hiertegenover staat. Elders in dit blad vindt de lezer een overzicht van het oprichtingscongres. In deze vergadering bleek bij de discussies over verschillende onderwerpen duidelijk, dat allen, die aan de oprichting van de "Oude S.D.A.P." hebben deelgenomen, niet vijandig tegenover de communisten staan. Wij zijn het met sommige leerstellingen en in sommige aangelegenheden van tactiek niet eens. Ook zouden wij hen niet gaarne altijd zonder meer willen volgen op het gebied der praktische politiek. Dit noemt echter niet weg, dat wij volledig begrip hebben voor de rechtsgrond van het communisme, waaraan

de mensheid mede de spoedige en succesvolle beëindiging van de oorlog te danken heeft. Niet alleen dit feit echter, maar ook de overweging, dat de communisten ongetwijfeld goede principiële marxistische socialistische zijn, doet ons sympathiek tegenover hen staan".

De politieke partijen in Nederland hebben de oprichting van de "Oude S.D.A.P." veeleer gezien als een soort negatief verzet, dan als een werkelijk ernstige poging om te gaan deelnemen aan de politieke strijd. Tot dusverre heeft de praktijk de juistheid van deze zienswijze aangetoond. De - weliswaar omstreden - uitspraken van het pas gehouden congres, dat de P.v.d.A. wijdde aan het probleem Indonesië, wettigen geenszins de verwachting, dat de "Oude S.D.A.P." als verzamelpunt kan dienen van eventuele dissidenten. De propagandisten van de "Oude S.D.A.P." zagen dit weliswaar anders, toen zij beweerden, dat "eens de sociaal-democraten, die uit traditie nog vastkleven aan de burgerlijk-radicalen Partij van de Arbeid, de schellen van de ogen zullen vallen en zij zich zullen schamen als klassebewuste arbeiders deel uit te maken van een partij, welke zich socialistisch noemt, doch die alleen maar vooruitstrevend is. Dan zullen zij dankbaar zijn, dat de "Oude S.D.A.P." hun een nieuw tehuis kan bieden".

Tot dusverre impliceren de feiten echter niet, dat zulk een verhuizing op korte termijn te verwachten is.

V. VOORLICHTING AAN GEWETENSBEZWAARDEN TEGEN DE MILITAIRE DIENST.

De voorlichting aan gewetensbezwaarden tegen de militaire dienst wordt in Nederland momenteel door twee instanties gegeven. Dit is een gevolg van het optreden van de zogenaamde "politieke dienstweigeraars". Onder hen vallen zij, die, hoewel geen bezwaar hebbend tegen de militaire dienst in het vaderland, niet tegen Indonesiërs wenssen te vechten, die h.i. een gerechte vrijheidstrijd voeren. Deze lieden kunnen geen beroep op de Dienstweigerings-wet in haar huidige redactie doen. Hun bezwaar geldt immers niet in het bijzonder het niet kunnen of niet mogen doden van de overmannen, zijnde het enige geval waarin de D.W.-wet voorziet. Deze "politieke" dienstweigeraars konden niet worden geholpen door de reeds voor de oorlog bestaande "Commissie van voorlichting aan gewetensbezwaarden tegen de militaire dienst" (bestaande uit Prof.Dr.G.J.HEERING, voorzitter; J.H.FRANCOIS, secretaris-penningmeester en J.A.van SIJN en Ir.N.C.WINKEL, leden).

Mr.J.H.van WIJK (Hoin van Wijk) nam op zich speciaal de belangen van de nieuwe groep dienstweigeraars te behartigen. Als medewerker van "De Vlam" had hij reeds bemiddeling verleend om na de bevrijding het adres van de secretaris der bestaande commissie van voorlichting te verbreiden. Hij stelde thans zelf een commissie in, waarvan de naamsaanduiding wel eens aanleiding geeft om haar met het andere zusje te verwarren. De "politieke" dienstweigeraars konden, als gevolg van het initiatief van genoemde Mr.van Wijk, zich voortaan wenden tot het "Comité tot voorlichting van gewetensbezwaarden inzake de krijgsmacht".

Aanvankelijk werd overwogen beide comité's te doen smelten, doch hiervan is afgezien, omdat de oudere "Commissie van Voorlichting" zich met het oog op de relaties met het Departement van Oorlog opzettelijk van elke politieke actie onthoudt. Wel werken de twee commissies hartelijk samen, naar zij zelf vaststelden. In het jaarverslag over 1946 van laatstvermelde commissie werd nog gereleveerd, dat zij steeds het standpunt innam, dat "politieke" dienstweigeraars geen beroep op de D.W.-wet kunnen doen. Vooral, zo vermeldt dit jaarverslag, tengevolge van het zonderlinge optreden van de z.g. "Prof." Pootjes, antiquair te Hilversum, die aan militairen, die niet naar Indonesië wensten te gaan, de onbegrijpelijke raad gaf een beroep op de Wet te "proberen" en "onder te duiken" (hij aanvaardde daarvoor de verantwoordelijkheid) zijn enige honderden de dupe geworden. Gezegd kan wel worden, dat deze "politieke" dienstweigeraars het voor de principiëlen bedorven hebben. Immers allerlei verscherpte maatregelen ten aanzien van de laatsten moesten, naar het oordeel van de Minister, worden genomen omdat van tevoren niet vaststaat, dat men inderdaad met principiëlen te doen heeft.

Tot zover dit jaarverslag. Bekend zal zijn, dat ovenge-
melde "Professor" Pootjes nog steeds voortvluchtig is. Wegens aansporing tot dienstweigering etc. werd door de Officier van Justitie bij de Amsterdamse Arrondissements-Rechtbank onlangs vier jaar gevangenisstraf tegen hem gevorderd. De rechtbank heeft de zaak nadien naar de rechter-commissaris terugverwezen, onder lastgeving Pootjes te doen aanhouden, teneinde een onderzoek naar zijn geestvermogens te doen instellen.

VI. BAKKERSSTAKING EN CONFLICT BIJ DE HOOGOVENS.

Reeds lange tijd heerste er onder de bakkerspatroons onrust en ontevredenheid over de beslissingen der Regering.

De Minister van Landbouw en Visserij was er namelijk toe overgegaan om de door de Regering verleende subsidie op de meelprijs met 1 cent te verlagen, met de bepaling dat de bakkers de broodprijs voor de consumenten niet mochten verhogen.

De bakkerspatroons beweerden, dat hun bedrijven diensten-gevolge niet meer winstgevend zouden kunnen werken. In verschillende plaatsen in het land werden vergaderingen door hen belegd. In allerlei toonaarden werd tegen de regeringsmaatregel geprotesteerd. Intussen gingen er steeds meer stemmen op om maar te gaan staken. In onderscheidene gemeenten werden actie-comité's gevormd: Vrijwel algemeen was de afspraak, dat het sein voor een eventuele staking van Amsterdam zou uitgaan. In de loop van Zaterdag en Zondag, 16 en 17 Augustus j.l., werd het wel duidelijk, dat het de daaropvolgende Maandag tot staking zou komen.

Zo was op 16 Augustus reeds bekend, dat Maandag d.a.v. te Amsterdam, Zwolle, Deventer en Zutphen de bakkersbedrijven gesloten zouden blijven. Op bedoelde Maandag bleek, dat niet alleen in de genoemde plaatsen, maar o.a. ook te Enschede, Hengelo, Almelo en in verschillende gemeenten in Noord-Brabant en Zuid-Limburg, alsmede in de provincie Utrecht en het Gooi bakkerspatroons hun bedrijven hadden stilgelegd. Gedurende de

daaropvolgende dagen breidde het conflict zich nog tot enkele andere plaatsen uit. Daarentegen werd in verschillende steden de stakingsactie enigszins gebroken door het weer spoedig in bedrijf stellen van de coöperatieve bedrijven.

In de meeste grote steden in het Westen des lands bleven de bakkersbedrijven aan het werk, zoals bijvoorbeeld te Rotterdam, 's-Gravenhage, Haarlem en Delft.

Reeds vooraf was in het algemeen bepaald, dat de actie slechts tot en met Woensdag 20 Augustus zou voortduren. Daarna hoopte men tot nieuw overleg met de Regering te komen.

In de loop van deze drie dagen werden verscheidene dezer stakingen reeds opgeheven en op Donderdag 21 Augustus hervatten de bakkers hun werkzaamheden vrijwel overal normaal. Alleen in Amsterdam werd de begonnen actie nog voortgezet, terwijl men te Wageningen besloot om op 20 Augustus 1947 in staking te gaan. Te Alkmaar verklaarde men zich te ellder ure nog solidair met de Amsterdamsche collega's, doch ook in deze plaatsen gingen stemmen op om naar de ovens terug te keren. Op 23 Augustus d.a.v. waren de bakkerijen overal weer in bedrijf gesteld. Met deze scherpe actie hebben de bakkerspatroons zeer weinig bereikt. Tastbare resultaten heeft zij voor hen niet opgeleverd. Wel zal een hernieuwd contact met de Regering worden gezocht om langs vredelievender weg de zaak tot oplossing te brengen. De bakkerspatroons moesten ervaren, dat het publiek hun actie in het algemeen sterk afkeurde.

De bakkersgezellen stonden in dit conflict afzijdig, doch in sommige gevallen, waar de Regering tot tijdelijke overname der bedrijven wilde overgaan, stelden zij zich vrij algemeen achter de actie van hun patroons.

Nadat op 5 en 7 Augustus 1947 door een 75-tal arbeiders gedurende enkele uren was gestaakt, om uiting te geven aan hun ontevredenheid over de loonregeling in de nieuwe C.A.O. vervat, is op 11 Augustus d.a.v. op de Hoogovens te Velsen opnieuw een conflict ontstaan.

Successievelijk legden de opkomende ploegen het werk neer en wel in zulk een groot percentage, dat de werkwilligen gedoemd waren tot nietsdoen. Ongeveer 400 arbeiders vonden dienstgevolge geen emplooi. Het aantal stakers bedroeg slechts 150. Evenals de kortstondige acties van 5 en 7 Augustus, werd ook de staking van 11 Augustus geleid door de hoogoven-arbeider Klaas Mandemaker, een E.V.C.-agitator.

De arbeiders van het hoogovenbedrijf, die in de afgelopen maanden reeds vaker tot staking overgingen en uiteindelijk in de C.A.O. een nieuwe loonregeling verkregen, blijken nog niet tevreden te zijn. Zij protestoren tegen de huidige tariefregeling en eisen 15% loonsverhoging.

Op door de stakers georganiseerde vergaderingen voert Mandemaker steeds het grootste woord. Hij wordt in dit optreden gesterkt door de leiding der E.V.C. Bij de aanvang der actie werden twee hoofdbestuurders der landelijke bedrijfsgroep "Metaal" van de E.V.C. ter plaatse gesignaleerd.

De "Unie"-vakbonden keurden de staking af en deelden mede generlei financiële steun te zullen verlenen. Een der boveng vermelde hoofdbestuurders van de E.V.C., genaamd Butselaar, verklaarde daarentegen: "Van ons zal nimmer gezegd kunnen worden, dat wij strijdende arbeiders in de stook hebben gelaten. Laat

U dat genoeg zijn". De stakende arbeiders juichten deze woorden toe.

Om deze nieuwe reclamestunt tegenover de andere vakbonden volkomen te maken, deelde de E.V.C.-leiding tevens mede, dat zij niet alleen haar eigen leden in deze steunactie zou betrekken, doch voor zover het leden der andere bonden betrof, haar volledige medewerking aan eventuele steunacties en dergelijke zou verlenen. Volgens een mededeling van de stakingsleider Mandemaker op een der vergaderingen, waren reeds 2000 steunlijsten gedrukt, waarvan er 300 naar Haarlem en 1700 naar Velsen en Beverwijk zouden worden verzonden. Tijdens de uitreiking bleek echter, dat vele arbeiders niet bereid waren met bedoelde steunlijsten rond te gaan, omdat het publiek tegen de stakingsactie zou zijn. Mandemaker verzocht daarop de redenen der staking zoveel mogelijk bij het publiek bekend te maken.

Verschillende vergaderingen werden door het stakingscomité belegd, maar omdat zowel de Uniebonden als de Fabriekscommissie tegen deze actie waren, werd niets bereikt. Van overleg tussen directie en stakers was nauwelijks sprake. Aangezien het geschil bleef voortduren, ging de directie er toe over aan de stakers in een manifest bekend te maken, dat zij tot Donderdag, 21 Augustus, 10.00 uur zich konden bedenken, doch dat zij, die zich op dat tijdstip nog niet voor hervatting van het werk zouden hebben gemeld, uit hun dienstbetrokking zouden worden ontslagen. Als gevolg daarvan meldde zich een veertigtal arbeiders op het werk. Ook in de loop van Donderdag, 21 Augustus, keerden verschillende arbeiders naar de fabriek terug om de arbeid normaal te hervatten.

Op Vrijdag, 22 Augustus 1947, was omstreeks 80% der stakers weer aan het werk. Ongeveer 30 roosterende stakers zullen wogens hun weigering om onder dezelfde voorwaarden het werk te hervatten, door de directie worden ontslagen.

VII. INDONESIË.

In "De Vrije Katheder" is uiteengezet waarom de aandacht der gehele "progressieve wereldopinie" op dit ogenblik meer dan ooit gevestigd is op de strijd der Republiek Indonesië voor haar vrijheid en wel door aanhaling van wat Soetan Sjahrir in 1945 heeft geschreven, namelijk:

"Het lot van Indonesië is, meer nog dan dat van welk ander land ook, afhankelijk van de internationale toestand en ontwikkelingsgang en meer nog dan voor welk ander volk der wereld ook, is het voor ons noodzakelijk om de grondslagen van de monsolijke samenleving te veranderen, waardoor wij het kapitalisme en imperialisme van deze wereld kunnen laten verdwijnen".

Verder schrijft "De Vrije Katheder" o.m.:

"De rede van de Koningin van December 1942, de verklaring van de gezamenlijke illegaliteit (van De Waarheid tot en met Trouw) over Indonesië van 1945, het program van het kabinet van herstel en vernieuwing van Prof. Schermerhorn na de bevrijding, deden een definitieve breuk verwachten met het koloniaal verleden en een erkenning van de realiteit van een vrij en zelfstan-

dig Indonesië. Men heeft daarbij echter gerekend buiten de politieke routine van de Nederlandse bourgeoisie en haar Engelse principalen, die hun machtspositie in Z.O.Azië ook in de gewijzigde omstandigheden tot elke prijs trachten te handhaven. Door het toepassen van een behendige tactiek werden sedert de bevrijding de progressieve stromingen hier te lande geleidelijk teruggedrongen en de leiding niet alleen van de K.V.P., maar tenslotte ook van de P.v.d.A. voor de uitvoering van de oogmerken van de koloniale reactie gewonnen. De oppositie tegen de koloniale koers, waarop zich thans vrijwel de gehele falanx vanaf Gerbrandy en Welter via Romme tot van der Goes van Naters en Vorrink heeft vastgelegd, beperkt zich tot de linkersectie van de voormalige illegaliteit, de Parool- en Vrij Nederland-groepen, de communisten en een deel van de Partij van de Arbeid, wier gezamenlijke invloed op het regeringsbeleid echter veel geringer is dan men zich in de dagen der bevrijding zou hebben kunnen voorstellen. De reactionnaire zwenking in de Indonesische kwestie hangt kennelijk samen met de verschuiving naar rechts, die voor de gehele politieke ontwikkeling sedert 1945 kenmerkend is, niet alleen in Nederland, maar ook elders in West-Europa als in Frankrijk bijvoorbeeld".

Het besluit van de Nederlandse Regering om gevolg te geven aan de suggestie van de Veiligheidsraad het vuren te staken, heeft het dagelijks bestuur van de C.P.N. aanleiding gegeven een verklaring te publiceren, waarin wordt medegedeeld, dat met voladoening is kennisgenomen van het bewuste Regoringsbesluit. Hieraan is echter onmiddellijk toegevoegd, dat dit besluit is afdwongen door de "vastberaden geestelijke en actieve tegenstand" van het Indonesische volk. De lijn van de communistische misleiding is dus ook hier weer consequent gevolgd. Roof, moord, brandstichting, vernieling en andere dergelijke terroristische daden in de Republiek zijn kennelijk geen factoren, die de C.P.N. verwerpt acht.

Het is verder volgens deze verklaring de hoogste tijd, dat deze "onheilsregering", welke haar plannen tot herstel der koloniale heerschappij niet opgeeft, door een democratische regering wordt vervangen.

De verdere eisen der communisten, o.a. terugtrekking der Nederlandse troepen uit Indonesië op korte termijn, thans vóór einde 1947, zijn overbekend en behoeven derhalve geen bijzondere aandacht.

De E.V.C. heeft in een resolutie haar standpunt inzake de troepectransporten naar Indonesië bekend gemaakt:

"Daar de meningsverschillen tussen de regeringen van Nederland en de Republiek Indonesië sedert de toepassing van het oorlogsgeweld groter zijn geworden, is de dreiging van nieuwe daden van geweld - ook na de order "staakt het vuren" - niet opgeheven. Daarom is het transport van troepen en oorlogsmateriaal naar Indonesië, waartegen reeds vóór het uitbreken van het gewapende conflict in brede kringen van ons volk verzet is gerozen, thans in flagrante strijd met de order tot staking van het vuren".

Inmiddels hebben de C.P.N. en de E.V.C. ervaren, dat de propaganda, die zij tegen de Regering voeren, weinig woorklank heeft gevonden. De Republiek heeft dan ook ondanks allerlei

toezeggingen door de communisten geen daadwerkelijke steun kunnen verkrijgen, ook niet na het herhaalde verzoek van de Sobsi, de bekende arbeidersorganisatie op Java. Het is tot dusverre niet verder gekomen dan besprekingen, o.a. met het Wereld-Vak-Verbond (W.V.V.) en wel te Amsterdam en te Parijs, waar de secretaris-generaal en de twee secretarissen van het W.V.V. hebben geconfereerd met afgevaardigden van het N.V.V. en de E.V.C. Er zou evenwel slechts besloten zijn zich op de hoogte te houden van de gebeurtenissen. De Sobsi heeft alles in het werk gesteld om in het buitenland een boycot tegen Nederlandse schepen en vliegtuigen te stimuleren. In enkele Aziatische gebieden heeft deze oproep weerklank gevonden.

1 Septembor 1947.

VIII. OVERZICHT DER STAKINGEN OVER AUGUSTUS 1947.
Zie bladzijde 21 en 22.

Typ.:TZ.

OVERZICHT STAKINGEN IN AUGUSTUS 1947.

- 21 -

Bedrijf	Aanleiding.	Inmen- ging vak- bonden.	Resultaat.	V o l g e n o.
Ned.Kabel Fabriek te Delft.	Hernieuwde staking, daar eis vorige staking(ander ta- riefloon)nog niet is ingewilligd.	---	Directie stelde voor in afwachting beslissing Coll. v.R.bem. 10% toeslag uit te betalen.	1
Losse ha- venarbeid- ers der S.H.B. te Amsterdam.	Aanvankelijk pro- test tegen ontslag van een arbeider, toen deze weer in dienst werd geno- men,eiste men uit- betaling van sta- kingsverlet.	Door E.V.C. georga- niseerd.	Door middel van stemming bepaalden de arbeiders het werk te hervatten,zonder dat zij iets hadden be- reikt.	2
Bouwvakar- beid.A'dam- se Ballast Mij.te Vijfhuizen.	Eis:uitbetaling 2% jaarloon ineens,i. p.v. in twee ge- deelten.	Door E.V.C. georga- niseerd.	Eis werd ingewilligd.Ar- beiders dozer Mij. op an- dere plaatsen waren ook bij deze staking betrok- ken.	3
Lanarbeid- ers te Nw.Buinen.	Eis:loonsverho- ging.	Meren- deel der sta- kers ge- org. in E.V.C.	Kwestie zou met Coll.v. Rijksbem. worden besproken.	4
Aardewerk- fabriek "Société Céramique" Maastricht.	Eis:uitbetaling vacantietoeslag en 2% jaarloon ineens i.p.v. in gedeelten.	Unie- bonden bemid- delden.	In afwachting resultaat bo- sproking Unie en directie, werd het werk hervat.	5
Hoogovens te Velsen.	Eis:nog hogere lonen dan nieuwe C.A.O. toelaat en ander tarief- systeem.	Door E.V.C.- leden opgezet en door E.V.C. gestand.	Nadat directie bekend ge- maakt had,det stakors zou- den worden ontslagen,her- vatte 80% van hen het werk.	6
Havenar- beiders te Zaandam.	Eis:ander tarief- loon bij lossing van houtboot.	N.V.V. bemid- delde.	Eis ingewilligd,arbeid nor- maal hervat.	7
Textielfa- briek Men- ko-Roomweg te Enschede.	Door enkele rad- draaiers georg. st. n.a.v. een ruzie tussen een wever en een touwbaas.	Unie en E.V.C. keurden staking af.	Wever werd overgeplaatst, touwbaas geschorst.	8

V Be- De onder de stakingsstreep vermelde getallen geven het aan-
o gin tal stakers aan.
l in De boven de stakingsstreep vermelde getallen geven het aan-
n vo- tal arbeiders aan, dat in normale toestand werkzaam is. x)
g rige.:staking met vooraf bepaalde tijdsduur (korter dan 24 uren).
o and.-:staking met vooraf bepaalde tijdsduur (24 uren of langer).
=:staking met niet vooraf bepaalde tijdsduur.

*:staking met niet vooral bepaalde tijdspunt.																																
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
1	16/7	690 575																														
2	28/7	p.m. 15 ⁰⁰ p.m. 13 ⁰⁰																														
3	24/7	100 60																														
4	30/7	25																														
5		900 575																														
6			400 75	400 100											400 150																	
7													p.m. 200																			
8													270 270																			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	

Bouwmateria- liefabriek J.Holtslag te Doetinchem	Eis:10% presta- tietoeslag.	---	Eis niet ingewilligd,werk normaal hervat.	2
Bakkerspa- troons in verschillen- de plaatsen.	Protest tegen Regeringsmaat- regel i/z meel en broodprijs vast- stelling.		Staking verliet,er werd niets definitiefs be- reikt.	10
Bouwwakarbe- ders N.V.Pa- nagro,werk- zaam te Hoensbroek.	Moeilijkheden t. a.v.loon te ver- richten arbeid i.v.m.R.K.feest- dag.	Actie van E.V.C. leden.	Eis niet ingewilligd;45 arbeiders werk hervat, overigen ontslagen.	11
N.V.Electro Blikfabriek te Loeuwar- den.	Eerst 24 u.pr.st. tegen invoering tariefstelsel.Di- rectie ontsloog stakers,waarna staking werd voortgezet.	Unie te- gen,EVC steunt de sta- kers en heeft loiding genomen.		12
Heiers van twee bedrij- ven te Rot- terdam.	Eis:loonsverho- ging;op 18 Aug. langzaamaan-actie begonnen;80 man ontslagen op 20/8 overige 70 man in solidariteit- staking.	Bemoei- ingen. E.V.C. werden afgewe- zen.	Na bespreking directies met Land.Federatie van Heiwerkers accoord be- reikt en werk hervat.	13
Textielfa- briek N.V. Bendion te Almelo.	30 arbeidsters staakten 1 1/2 uur, daar zij niet in aanmerking zouden komen voor tex- tielpakket,wegens het zonder toe- stemming wegblij- ven v/h werk,na- dat hun verlofver- zoek was geweigerd.	---	Toezegging ontvangen,dan zij alsnog pakket zouden ontvangen;daar directie aan anderen wel verlof had verleend.	14
Textielfa- briek H.ten Cate & Co. te Almelo.	Protest tegen 3 ploegenstelsel; 35 stakers ontsla- gen;ong.460 man hierdoor van werk uitgesloten.	Unie te- gen,EVC steunt.		15
Meelfabriek "Holland" te Amsterdam.	Eis:loonsverhoging en verhoging prestatietoe- slag.	E.V.C. steunt.	Directie heeft na stel- len eis werkhervatting, stakers ontslagen.	16

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
9																														
10																														
11																														
12																														
13																														
14																														
15																														
16																														

30
10

70
70

p.m. 300
180

150
150

30

1400
35

p.m. 200
170